

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхування

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр

молодший бакалавр,
бакалавр чи магістр

року набору ____ 2019

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Державні фінанси

назва освітньої програми

академічні групи

Ф-19, 3Ф-19

шифри академічних груп

статус дисципліни

обов'язкова

Харків, 2021 рік

Розробник:

Шелест Олексій Леонідович,
доцент кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
доцент

Керівник (гарант) освітньої
програми:

Шелест Олексій Леонідович,
доцент кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
доцент

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 17.05.2021 №7

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Страхування» складена відповідно до освітньої програми підготовки Державні фінансиспеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Страхування» є формування загальних та фахових компетентностей щодо основ страхування, його методів та методології, послідовне формування у студентів знань з основних положень теорії і практики страхування в Україні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система відносин між суб'єктами страхової системи, а також практичні аспекти застосування конкретних видів страхування на підставі вивчення їх змісту, виконання потреб фінансового ринку і окремих галузей економічної та соціальної сфери суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни «Страхування» ґрунтуються на знаннях навчальних дисциплін «Фінанси», «Бухгалтерський облік». Знання, які студенти отримають при вивченні дисципліни, в подальшому можуть бути використані при проходженні практики та виконанні випускної кваліфікаційної роботи.

Мова викладання – українська.

2.

ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність працювати у команді.

ЗК 10. Здатність працювати автономно.;

фахових компетентностей:

ФК 3. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ФК 6. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері державних фінансів.

ФК 8. Здатність виконувати контрольні функції у сфері державних фінансів;

програмних результатів навчання:

ПРН 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері державних фінансів.

ПРН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері державних фінансів.

ПРН 12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПРН 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Виникнення та етапи розвитку страхування. Страхування як економічна категорія. Роль страхування в умовах ринкової економіки. Необхідність страхового захисту. Суть, функції і принципи страхування.

Мета, роль і переваги страхування. Функціонування страхового ринку. Попереджувальні заходи і самострахування. Страхові фонди і форма їх організації.

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування, його види та ознаки. Класифікація страхування за формами їх здійснення. Класифікація за об'єктами (галузями) і видами страхування. Необхідність класифікації страхування та її значення. Ознаки класифікації.

Розвиток окремих галузей страхування в Україні. Класифікація страхування зародом небезпеки.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Ризик та його основні характеристики. Класифікація ризиків. Управління ризиком. Страхування як елемент управління ризиком.

Оцінка ризиків і визначення можливості їх страхування. Визначення експертним, математичним та статистичним способом показників імовірності настання випадкових подій. Актуарні розрахунки.

Характеристика ризиків у туристичній діяльності. Особливості прояву ризиків туристичного підприємства. Розробка програм страхування ризиків для туристичного підприємства.

Тема 4. Страховий ринок

Страховий продукт та страховий ринок. Характеристика страхового ринку України, його основних показників, перспектив розвитку. Маркетинг у страхуванні.

Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Суб'єкти страхового ринку. Сутність маркетингу в страхуванні. Договір страхування, його зміст і значення. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень.

Тема 5. Страхова організація (компанія)

Форми організації страхових компаній в Україні. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Структура страхових компаній.

Страхова компанія як необхідний суб'єкт страхового ринку.

Характеристика основних типів страхових організацій. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Ресурси страхової компанії. Структура страхової компанії та управління нею. Основні види об'єднань страховиків.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність і способи державного регулювання страхової діяльності. Правові підстави державного регулювання страхової діяльності в Україні. Структура, функції і права Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні.

Необхідність, зміст та значення державного регулювання страхової діяльності. Правове забезпечення страхової діяльності. Функції та завдання Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю (Укрстрахнагляд). Порядок ліцензування страхової діяльності. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Контроль за діяльністю страховиків.

Тема 7. Особисте страхування

Загальна характеристика та роль особистого страхування. Обов'язкове і добровільне страхування від нещасних випадків. Загальнохарактеристика страхування життя. Захисні види страхування життя і порядок їх здійснення. Нагромаджувальне страхування життя

Добровільне медичне страхування. Обов'язкове медичне страхування, його проекти та перспективи запровадження в Україні.

Перспективи розвитку галузі особистого страхування. Розміри, нарахування та виплати страхових сум.

Тема 8. Страхування майна

Загальна характеристика майнового страхування. Системи (види) відповідальності і франшиза. Організаційна схема та економічний механізм страхування майна. Страхування майна юридичних та фізичних осіб. Особливості страхування майна. Страхування транспортних засобів та вантажів. Комплексне страхування транспортних ризиків. Особливості страхування фінансово-кредитних ризиків. Особливості страхування майна туристів.

Тема 9. Страхування відповідальності

Поняття про відповідальність та загальна характеристика її страхування. Організаційна схема та економічний механізм страхування відповідальності. Страхування професійної та інших видів відповідальності. Страхування цивільної відповідальності. Страхування, пов'язане з рухом транспортних засобів та перевезенням пасажирів і вантажів.

Моторне страхове бюро України та його функції. Умови проведення авіаційного страхування. Страхування відповідальності суб'єктів готельно-ресторанної діяльності.

Тема 10. Перестрахування і співстрахування

Необхідність та роль перестрахування. Сутність співстрахування і порядок його здійснення. Ринки перестрахування.

Необхідність, сутність і принципи перестрахування. Співстрахування і механізм його застрахування. Методи перестрахування. Пропорційна форма перестрахування. Види договорів пропорційного перестрахування. Непропорційна форма перестрахування. Види договорів непропорційного перестрахування. Факультативне перестрахування. Облігаторне перестрахування. Квотні та ексцендентні договори пропорційного перестрахування.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Характеристика доходів і видатків страхових компаній. Прибуток страхової компанії, його визначення та використання. Оподаткування страхових компаній.

Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Собівартість страхової послуги. Витрати на утримання страхової компанії. Оподаткування страховиків. Страхові надходження від страхової, фінансової та інвестиційної діяльності.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика, чинники її забезпечення. Формування збалансованого страхового портфеля. Умови забезпечення платоспроможності страховика. Страхові резерви та порядок їх утримання.

Місце та роль страхових резервів у забезпеченні фінансової надійності страховика. Інвестиційна політика страховика. Тарифна політика страховика. Роль перестрахування у забезпеченні фінансової надійності страхових операцій. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Технічні резерви, їх склад. Оцінка фінансового стану страховика.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2020/2021		2021/2022		2022/2023		2023/2024	
		Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна
Денна повна	Лекційні заняття				28				
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття				56				
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів				96				
	Усього годин				180				
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна повна	Лекційні заняття			4	4				
	Семінарські заняття			-	-				
	Практичні заняття			2	6				
	Лабораторні заняття			-	-				
	Курсова робота (проект)			-	-				
	Самостійна робота студентів			84	80				
	Усього годин			90	90				
Заочна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																							
	денна форма												заочна форма											
	повна						скорочена						повна						скорочена					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	12	2		2		8							16	2				14						
Тема 2. Класифікація страхування	12	2		2		8							16			2		14						
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	16	2		6		8							16	2				14						
Тема 4. Страховий ринок	16	2		6		8							16			2		14						
Тема 5. Страхова організація (компанія)	14	2		4		8							16	2				14						
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	14	2		4		8							16			2		14						
Тема 7. Особисте страхування	14	2		4		8							16	2				14						
Тема 8. Страхування майна	14	2		4		8							16			2		14						
Тема 9. Страхування відповідальності	14	2		4		8							14					14						
Тема 10. Перестрахування і співстрахування	14	2		4		8							14					14						
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	20	4		8		8							12					12						
Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії	20	4		8		8							12					12						
Усього годин / кредитів ECTS	180/6	28		56		96							180/6	8		8		164						

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту:

для денної форми навчання - <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/enrol/index.php?id=1922>;

для заочної форми навчання - <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5272>.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

1. Розглянути питання щодо виникнення та сутність страхування;
2. Визначити роль страхового захисту в ринковій економіці;
3. Ознайомитись з формами страхового захисту;
4. Визначити функції та принципи страхування.

Тема 2. Класифікація страхування

1. Наукове поняття класифікації страхування та значення.
2. Класифікація страхування за об'єктами.
3. Нетрадиційні види страхування.
4. Система страхування

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

1. Поняття ризику у страхуванні.
2. Види страхових ризиків.
3. Методи управління ризиком.
4. Оцінка ризику та критерії визначення ціни страхування.
5. Склад і структура страхових тарифів.

Тема 4. Страховий ринок

1. Загальна структура та інфраструктура страхового ринку.
2. Класифікація страхового ринку.
3. Основні учасники страхового ринку.
4. Показники визначення рівня розвитку страхового ринку у країнах світу.

Тема 5. Страхова організація (компанія)

1. Страхова компанія як базова ланка страхового ринку.
2. Страхові посередники, їх функції та відмінності.
3. Об'єднання страховиків.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

1. Необхідність, зміст та значення державного регулювання страхової діяльності.
2. Функції та завдання Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю (Укрстрахнагляд).
3. Порядок ліцензування страхової діяльності.
4. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.

Тема 7. Особисте страхування

1. Суть страхування життя і його основні види.
2. Добровільне страхування додаткової пенсії.
3. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.
4. Добровільне індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків.
5. Загальна характеристика медичного страхування та аналіз основних його систем.

Тема 8. Страхування майна

1. Страхування майна юридичних осіб.
2. Особливості страхування сільськогосподарських підприємств.
3. Страхування майна громадян: будівель і споруд, домашнього та іншого майна

Тема 9. Страхування відповідальності

1. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
 2. Страхування відповідальності роботодавців.
 3. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.
- Страхування професійної відповідальності.

4. Страхування відповідальності за неповернення кредитів.
5. Страхування депозитів.
6. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Тема 10. Перестрахування і співстрахування

1. Необхідність і сутність перестрахування.
2. Методи перестрахування.
3. Особливості та форми операцій перестрахування.
4. Непропорційне перестрахування.
5. Вимога щодо перестрахування ризиків нерезидентів.
6. Співстрахування і механізм його застосування.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

1. Результати та особливості фінансової діяльності страхових організацій.
2. Основні принципи організації фінансів страховика.
3. Страхові резерви.
4. Доходи та витрати страхових організацій.
5. Оподаткування страховиків.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

1. Поняття фінансової надійності страхової компанії.
2. Порядок і принципи формування статутного фонду страхових компаній.
3. Показники платоспроможності страхової компанії.
4. Засоби підвищення фінансової надійності страховиків.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/enrol/index.php?id=1922>; для денної форми навчання: <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5272>;

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ;

- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачено навчальним планом.

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Осінь 2021/2022 н. р.,
Весна 2021/2022 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль	60	60
1.1	Тема 1		
	Виконання практичного завдання	2	
	Тестування на Порталі	1	2
1.2	Тема 2		
	Виконання практичного завдання	3	7
	Тестування на Порталі	2	2
1.3	Тема 3		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	2	2
1.4	Тема 4		
	Виконання практичного завдання	3	7
	Тестування на Порталі	2	2
1.5	Тема 5		
	Виконання практичного завдання	4	
	Тестування на Порталі	3	3
1.6	Тема 6		
	Виконання практичного завдання	3	7
	Тестування на Порталі	3	3
1.7	Тема 7		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	3	3
1.8	Тема 8		
	Виконання практичного завдання	2	7
	Тестування на Порталі	2	3
1.9	Тема 9		

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
	Виконання практичного завдання	2	
	Тестування на Порталі	3	3
1.10	<i>Тема 10</i>		
	Виконання практичного завдання	2	
	Тестування на Порталі	3	3
1.11	<i>Тема 11</i>		
	Виконання практичного завдання	2	
	Тестування на Порталі	3	3
1.12	<i>Тема 12</i>		
	Виконання практичного завдання	2	
	Тестування на Порталі	2	3
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)	40	40
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)	10	10
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (розрахунково-аналітичне або ситуаційне завдання)	15	15
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (розрахунково-аналітичне або ситуаційне, або творче завдання)	15	15
3	Оцінка з дисципліни	100	100

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-баловою шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менш ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Русул Л. В. Страхування: від теорії до практики: навчальний

посібник Л. В. Русул, М. П. Федішин, Н. А. Лаврук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. - 288 с.

2. Непран А. В. Страхування : практикум / А. В. Непран, І. Є. Тимченко, О. М. Левчук. – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 130 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

3. Страхування : опорний конспект лекцій (українською та російською мовами) / Р. В. Пікус, Н. В. Приказюк, А. С. Шолойко та інші; за науковою редакцією професора Р. В. Пікус. – Київ : Логос, 2015. – 276 с.

4. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [базаданих]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>. – Станом на 27.05.2021. – Назва з екрана.